

Nordström, Vol. 1.

DISSERTATIO ACADEMICA
DE
VIRIS IN FENNIA PERITIA LITTE-
RARUM GRÆCARUM CLARIS,

CUJUS PARTEM SEPTIMAM

VENIA AMPL. FAC. PHILOS. ABOËNS.

publico examini subjiciunt

JOHAN. FAC. TENGSTRÖM,

Bibliothecarius Vicarius atque Hist. Litter. Adjunctus Ord.

ET

FAC. JOH. NORDSTRÖM,

Stip. Publ.

Aboënsis.

In Audit. Philosoph. die XXI Martii MDCCCXXI.

h. p. m. f.

ABOË, FRENCKELLIANIS.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
100 EAST EAST
CHICAGO, ILL. 60607
JAN 12 1964
JONAS J. JACOBSON

locutiones continente, Orthodoxiæ revera nihil timendum
fuis-

och något vara, om M. Petrus Bång skulle promovera förr än hårpå skulle falla något utslag. — — — M. Bång svarade: mig gör och ondt at sådant är ophommit, och at här är kommit sådant ryckte i landet som vore jag en ignorant: Sade Biskopen sagt för sig, at tvenne Pastores haa taalt om, hurudan en Bången är, at Miltopæus har confunderat honom, derföre ligger det mig på hiertat. — — — Senatus sadhe: Miltopæus är injurierad. — — omsider samtyckte han till förlijkningen. Ex Protoc. d. 3 Julii, D. Bång sade M. Miltopæo; i äre intet Sanus est efter i intet vele förslå rätt. Miltopæus begärte det skulle noteras: at D. Bongen supprimerade Senatus förslag om förlijkningen. Ex Protoc. d. 5 Julii; — — — Sedhan framtedde Rector ett fragmentum af Miltopæi intimation. — — — Du. Pro-Cancellarius fogade — — — hvad han mente med Antislites och Cives som står i Intimatione. — — — Han sadhe vij förslå alla Latin; sadhe omsidher, med civibus förstod han Patres Acad. Rex meus est civis &c. Ex Protoc. d. 5 Julii post meridiem: D. Pro-Canc. besvårade sig öfver Miltopæum, at han svarade honom så spofkt, när han frågade efter den intimation (vid. LOENBOM l. c. p. 173 ad d. 27 Junii, it. p. 180 Nnm. 5), sadhe fördenkul: jag vill intet komma här up, om här icke blir bette obediencie, uthan jag skrifver Cancellario till. Senatus sade: Miltopæus skal derföre blifva tilltatt. Tandem beslöts, at med det första som skee kan refereras Cancellario Acad. historice om heela saken som han är passerad, och sedhan sendes öfver den senaste expedienten, när den är först något öfversedd, och begäres Hans Höggest. Nådes Cancellarii sentiment deruti, och at Hans Höggest. Excell. tåktes interponera sin autoritatem, at det motte dervidh stadna, och intet blifva större vdsende, imedertid förmanas Miltopæus, at gifva fram den intimation. Ipsi Protocollo Consistorii inserta sunt Excerpta ex Syenonii, de Disputatione Nestri, supra jam (p. 73) commemorata censura, ubi ratione habita testimoniorum, quæ a Studiosis sibi comparaverat MILTOPEUS (v. LOENBOM l. c. pp. 177 — 180), proponuntur atque expediuntur hæ quæstiones: quale fuit testimonium, quod Christus petivit a Discipulis suis? An seducibilis possit dare testimonium de se non seducto? THAUVOINIUS in Nostrum vehementer injectus

fuisse, vel inde colligi potest, quod ipse SVENONIUS, t. t. Fac. Theol.

est, dicens se nullo modo ferre posse, Deum appellari *Causam instrumentalem*, quam locutionem a Nostro adhibitam etiam Svenonius ancipitem atque periculofam esse, antea declaraverat. Inter schedas Cel. PORTHAN, quas servat Bibliotheca Academica exstant Martini Miltopæi: *ad Illustrisf. — — — Cancellarium, Literæ supplices, quæ statum Controversiæ inter Dn. Doct. Petrum Bång, Theologiæ Profesorem, & Eloq. Profesf. M. Miltopæum, optima fide referunt, datæ Aboæ d. 7 Julii 1666. Sequentia excerpta esse duximus: Den 28 Aprilis, då som Dn. Doctör Petrus Bång disputerade pro gradu in Theologia, opponerade en ordinarius opponens förmiddagen och Admodum Rev. Dn. Episcopus. Eftermiddagen opponerade Profesores och ibland andra inviterade Doctör Petrus Bång och så migh til opponera. Ock emedan tiden var förleden begynte jagh allenast conferera Dn. Doctöris Bång theses, medh Dn. Doctöris Enevaldi Svehonii thesibus uthi hans Disput. Synoptica XXIII, de Ecclesia Dei. — — — (Recensio-nem argumentorum Miltopæi omittimus) och skildes såsom godha vänner. Fiorton daghar ther efter, nembl. den 12 Maji hölt jagh en Disputationem Oratoriam, då kom Doctör Per Bång, och uthan någon invitation begynte opponera på migh en sådhan Syllogismum: *Quicumque non novit se ipsum, non est bonus philosophus: at Dn. Præsides non novit se ipsum: Ergo — — —* Sedhan iagh då der-til hadhe svarat som iagh kunde och migh tilstodh, skildes vij åter såsom godhe vänner och togho hvar annan i hand, så att iagh in-thet kunde försee migh til honom om annat än alt got. — Sön-daghen der efter som var den 23 Maji anslogh Doctör Per Bång denna intimation (ap. LOENBÖM l. c. p. 175 f.) — — — Öfver denna Intimation besvårade iagh migh hoos Rectorem Magnificum och begårade boot derpå. Rector Magnificus förbådth Doctorem Bång att läsa om denna Controversien, men han gick lijkval up i Academien och laas derom både den 24 och 25 Maji. — Altjä gaf iagh saken an in Consistorio Acad. och hahr Status Controversiæ varit om denna intimation som Doctör Per Bång hahr så obetänkt anslagit och migh der i angripit. — Sedhan persvaderade Consistorium Acad. att förliknings intimation skulle stellas af Rectore Magnifico, hvarmedh iagh och gaf migh til frede. — Rector*

Theol. Decanus, censura sua eam approbaverat. Sed ineptarixan-

Magnificus steller så en sådan förljkningskrift, som så lydher: Regiæ Academicæ Aboënsis Rector & Senatus Civibus Acad. S. Pl. D. Insigne mansuetudinis exemplum proponit nobis Spiritus Dei — Gen. cap. 13. — — — His igitur & aliis rationibus moti, contentionem inter Academicæ nostræ Professore[m] Theologum unum & Philosophiæ Professore[m] alterum ortam componere satagemus, illumque qui a Collega suo proxime præterlapso 13 die Maji, publico scripto notatus fuit, ab objectis convitiis immunem & liberum agnoscimus & hoc programme pronunciamus, & ut eruditionis ita vitæ & famæ integerrimæ & fuisse & esse communi consensu asserimus. Et cum dissidia hæc non rebus fidei, salutis vel religionis fundamenta concernentibus, sed tantummodo subtiliori terminorum nonnullorum usui & acceptioni ortum debeant; idcirco utrumque illorum ab ignorantie labe vindicamus & ut antea ita imposterum omnibus Civibus Academicæ nostræ, cæterisque quibusvis, solidæ eruditionis & virtutis nomine magnopere commendamus: ejus rei certi quod Studiosa Juventus utriusque cura & sollicitudine in divinis vel humanis studiis, Deo benedicente, indies proficere possit. Obliterata ergo in perpetuum hujus dissensionis memoria & his ad concordiam & fidem, humanitatemque Collegis debitam, & vobis ad eadem erga utrumque Studia, honorem & obedientiam auctores sumus, in prævaricationes severe animadversuri. Valete! P. P. sub Sigillo Acad. Aboæ d. 17 Junii, A:o 1666. — Til denna förljkningskrifften ville Professore[n] Doctor Bång inthet samtyckia, uthan begårade en annan, hvar medh han södkte migh myckit præjudicera. — Sedermera ankom Eders HögGrefsl. Nådhes nådiga bref hvaruthinnan Eders HögGrefsl. Nåde befaller att saken skal medh vänligh composition afhjelpas; altså är iagh så myckit mehra benögen til förljknigen — — —; ändock iagh stor orsak hadhe vjdhare bejvåra migh öfver Doctor Per Bångs Duplicam, hvar uthi han migh myckit högre injurier tilfogar än i sin intimation. Doch hemställer sådant Gudh Alsmectig. — — — förblifvandes Eders HögGrefsl. Nådesgunderdånigaste tienare, Martinus Miltopæus, Prof. Ab. Denique tamen, opera inprimis Pro-Cancellarii, d. 11 Aug. 1666 BÅNG & MILTOPEUS convicia mutuo ingesta sibi condonavertunt. Reliqua utriusque culpa judicio Illustris, Cancellarii

rixandi libido vel in rebus levisimis turbas movet, & in simpulo, ut dicitur, fluctus excitat. Cæca & pervicax formularum quarumcunque scholasticarum, umbratiliū reverentia, per controversiam Terferianam inflammata, alimenta qualiacunque nova contentionum inutilium avide captabat. Nostri tamen præcipue, ni valde fallimur, hujus tumultus excitati atque continuati culpa est, quam vero ei non ob locutiones in Disputatione adhibitæ imputamus, ejusmodi enim vocabulorum horridorum farragine scripta illius ætatis Theologica plenissima sunt, sed ob consilii expertem pertinaciam, fervorem & iracundiam, quibus grasabatur. Gravisime certe peccavit, quod primus provocaret ad Juventutem Academicam, atque

submisfa est. (V. LOENBOM p. 146 ff.) Litteræ Illustrisf. PETRI BRAHE d. 7 Sept. 1666 datæ hæc habent: — — — *Dhet år ofs kiert at förnimma dhem vara förlijkta, men så må Doct. Bängen alltjdh bestija sikh at undfly Philosophicos Terminos och Ordasätt uhi dhe Theologiske saker, emädan dhe allenast sâfenge Disputer af sikh föda och rådeligast synes vara sikh vidh enfaldige orderformen förhålla, dher dhet kan skie. Eij heller skall någon Intimation uppslås på Academiæ dören som nytt eller ovanligt bringar (Etc.) — — — hvaruthinnan Doctor Bängen för dhenne gången fuller har feelat, och ån tå mehra Mr Martinus Millopæus, hvilken icke allenast lade sikh i Theologisk tvist med Bängen, begynnandes ther af en Action som doch honom och hans Profesjon icke vedkom, uthan och genom Intimation samman kallade Studenterna och dheras censur sökte; emädan dhet aldeles är ovanligt och otienligt at Lärjungen gifver sin Præceptori Attest om hans lerdom och förhållande, ty sådant bør han sin Discipul meddela. Studenterna måge och för dheras förmätne Intimation, Attester och sammankomst hårdt och strengt tilltaal uthstå. Hvad sjelfva tvisten vidkommer, så skall Decanus eller Primarius Profesfor ejus Facultatis gidra ther opå publice en Declaration till at förtaga all förargelse, som ther af hoos ungdomen kommen är, och ther medh skall heela tvisten aldeles uphåvas. och Academiici hålla sikh roliga och stilla.*

atque adversarium ipsis Prælectionibus calumniaretur. Neque vero MILTOPÆUS semper eam, quæ defenforem philosophiæ liberalis decuisset, continentiam dignitatemque servasse videtur.

Flagrante hac disensione Noster d. 21 Junii 1666 Theologiæ Doctor promotus erat p), Miltopæo qualitercunque reconciliatus, tempore quodam interjecto denuo incitavit Collegas Disputatione sua *de Sacramentis in genere*, ubi dixerat *Baptismum non habere Deum solennem promulgatorem, sed Johannem Baptistam*. Cum vero festinatione & incogitantia se hac locutione ufum esse, ipse, ut videtur, confessus esset, flamma discordiæ, jam eruptura, restincta est q).

Præterea Disputatione sua de *Imputationis Justitiæ Christi iteratione* a. 1668 edita ansam dedit SVENONIO, Zelotæ vehementissimo famolisimoque, Animadversionum quarundam con-

N

scri-

p) Promotor ENEV. SVENONIUS Programma dederat d. 16 Junii. Prot. d. 11 Junii hæc habet: *Lästes up Illustrisf. Cancellarii Acad. bref om M. Bångs Doctorat; beslöts at Doctoratet går an (Esc.)* Prot. d. 13 Junii: *Inlade M. Petrus Bång sin duplicam emot M. Miltopæum, hvilken oplästes, dereffter togo parterne afträde: Senatus discurrevade om den saken och rådh'sogo med flit huruledhes dhe kunde förlikas, tyktes och nogot vara, om M. Petrus Bång skulle promovera förr än härpå skulle falla nogot utslag (Esc.)*

q) Attamen JOH. GEZELIUS, *Joh. Fil.* in Epistola ad Theologum Ratisbonienlem Balib. Bebelium, Aboæ d. 22 Jun. 1677 data (*Svenska Mercurius* 1760 Jun. p. 288 ff.) hanc controversiæ materiem commemorare non prætermisit. Subjicit, se ita acturum esse, ut *Disputationis exemplaria omnia reliqua lucem extra. Aboënses non videant, ne aliis iste Finnonismus innotescat.*

scribendarum, inter Acta Facultatis Theologicæ hodieque superstitium, quibus adjectæ sunt *Litteræ ad Dn. Bongium r)*.

Anno 1668 nomine Consistorii Acad. ad Comitia Regni legatus, inter eos, qui Collegio Rei Nummarix (*Banken*) condendo atque ordinando præficerentur, electus est. — Anno 1675 a Collegio itidem legatus est ad Comitia Upsalienfia.

Eodem anno in contentionem incurrit haud quidem Theologicam, attamen vehementer cupideque agitatum, qua redituum Nostro assignata accessio in jus vocabatur. Nam cum STODIUS, Theol. Profefor emeritus, qui Ecclesiæ Nådendalensii præfuerat, hoc anno rebus humanis ereptus esset, eidem Ecclesiæ, nutu & confirmatione Consistorii Ecclesiastici, atque inprimis favente Episcopo GEZELIO, præfectus est Noster, qua vero Annexa cedere coactus est, cum genis STODII, Phys. Prof. ANDREAS PETRÆUS diploma Regium d. 3 Apr. 1676 datum, quo eidem præficeretur, impetravisset. Attamen Noster ab Episcopo excitatus atque confirmatus spem retinuit recuperandi Annexam, qua, artificiis Petræi, privatus erat s).
Qui

r) Hæc habent: *Ignoscas mihi quæso, quod tecum tam libere agam; proficiscitur enim affectus hic non nisi ex animo sincero, & concordix tranquillitatisque cupido. Necesse autem est, cum propter multiplices adversarios hujus temporis inprimisque novos Majoristas, nos muniamus undiquaque verbo Dei & tenore retento libri Concordix, quæ nunc tandem, Deo Laus, S. R:æ Maj:tis editto pro Symbolo agnoscenda est etiam in nostra patria. Vale. Scribebam solus in Museo 5 Martii 1668. Enev. Sven. Cf. Rev. TENGSTRÖM Recensionem Vetusorum Actorum Mss. Fac. Theol. Ab. Åbo Tidning 1803 N:o 61.*

s) Cf. Reverendisf. TENGSTRÖM *Vita Rothovii* p. 72. Prot. d. 26 Junii 1676: *Prof. M. Andr. Petræi supp. oplåstes, uthi hvilcken*

Qui conatus turbulenti & infestis animis agitati, ut facile conjici potest, multum detrimenti rei litterariæ Academiæ attulerunt.

D. 8 Maji 1678 t), nihil tale cogitans, Superintendentens
N 2 Nar-

han högelingen beklagar sig vara groft injurierad, och nu priverad officio sacerdotali &c. begiärar Senatus Acad. ville taga honom i försvar, jämvärdt Episcopum och D. Bång till Consist. citera, at svara honom till det dhe blifva tilltalte. — — — D. Bång badh dhe andre Professore vill förmana Petræum aflå medh sådant väsende. — D. 1 Aug. oplåtes een Copia af Prof. M. Petræi Kungl. fulmacht på Nåändals Pastorat, at detsamma tillijka medh Profesjon åthujuta. — Petræus badh och der hoos at D. Bång blefue här om informerad: item att hoos Vålbn: Landshöfdingen anhölles, at D. Bångens saker loges bort från Nåandaal. Resolut. Copien kan Secretarius communicera medh D. Bång, men hoos Landshöfdingen kan man intet för något utbrätta åhn originalet framvijses." Prot. Consist. Acad. d. 22 Aug. 1676: Ttterligare begärade Pro-Cancellarius det protocolleres emådan ett väsende varit hafver om Nåendahl, at han skrifvit Kongl. Maj:t och Cancellario här om till — — — ån yttermera talade Pro-Cancellarius vijdlofteligen huru Profesfor Physices M. Petræus, hafver procederat medh detta, särdeles at han på sin Svärfaders meriter hafver förmått sig Kongl. Confirmation, hvilken han doch in originalt aldrig framvijsit hafver; hurudana dhe nu kunna vara, låra Acta Academica och det bref som till Cancellarium öfvergick af dato d. 20 Maji 1656 uthvijsa, lærer fördenskull Pro Canc. begära, at antingen Canc. tager saken före till ransäkning, eller ställer någon vicarium för sig, anten H:s Exc:s Hr Præsidenten eller heela Hofrätten, Etc. Cf. Prot. d. 30 Aug., d. 22 Nov. 1676, d. 14 Febr., d. 10 Martii 1677. D. 9 Maji 1677: Till Phys. Profesforis klagomåhl svarade Doct. Bång, sig tillförna hafva exciperat emoot forum, låt oplåsa Vålbn. Hr Landshöfdingens immision på Nåändals Pastorat, lofvade skrifteligen på M. Petræi inlaga svara, och at M. ansvarat skall dhe injurier och andra förjång han honom påbördat hafver, Petræus, Cf. Prot. d. 12 Maji 1677 &c.

t) Ut habent *Personalia*; ubi præterea refertur, Bångium submisit

Narvensis designatus est, quod vero munus ætate demum anni 1679 adiit u).

Anno 1680 ad res ecclesiasticas & scholasticas illius regionis procurandas Holmiam profectus v), Comitibus interea con-

expetentibus cum apud S. Reg. Majestatem membris quibusdam Ecclesiæ Narvensis, defuncto Erico Albrogio successorem designatum fuisse, sed amore studiorum Academicorum ductum, domicilii-que mutandi molestias, & pericula incursionum hostilium, quibus urbs Narvensis exposita erat, metuentem Nostri eo magis dubitavisse, an munus oblatum susceperetur esset, cum Senatus Academicus, præsertim ex desiderio Juventutis Academicæ, Cancellarium rogavisset, ut Ejus renueret discesui. — Attamen jam d. 28 Maji 1678 in Consistorio Acad. questus est Bång, J. GEZELIUM Jun. impetravisse a S. R. Majestate, ut Cathedra Nostri, nulla adhuc dum confirmatione potiti, sibi committeretur. *D. Bång sinnad supplicando hoos Kongl. Maj:t i djupaste underdånigheet inkomma, at han ännu en tijd veedh sin Profesjon blifver ekrhållen, och begårte D. Bång, at Senatus ville här om skriva till Illust. Cancellarium: och tychte Senatus mycket illa vara om D. Gezelii junioris praktiquer och obilliga Procedere &c. — Ex Prot. d. 13 Febr. 1679: Proponerade Doctör Bångh — — — huru såsom han hade för någon tijd sedan fådt bref ifron H:s Kongl. Maj:t om Superintendentien i Narven, att han den emottaga skulle, åstundade derjämpte underrättas om sjelfva landets beskaffenheet, hvarföre han nödigt funnit, medh sådeshret djgt förreesa, — — — biddandes att Senatus behagade honom excusera, att han nu mitt i Terminen nödgas sin Profesjon låmbna &c.*

u) Cum nihil nobis de industria Ejus in hoc munere administrando innotuerit, obiter saltém commemorare lubet, in Bibliotheca Lincopeni in Svecia varia exstare A&ta Mss. unde rebus Ecclesiasticis Livonicis atque Estonicis illius sæculi lux afferri possit. Vid. *Lindöpings Bibliotheks Handlingar 2:dra Del. p. 137 f.*

v) In Archivo Fac. Theol. Ab. supersunt breves litteræ Nostri ad

convocatis, cum aliis ex Ordinibus Regni electis constitutus est ad dispiciendas Collegii pro Re Nummaria rationes, cui negotio suffecisse Nostrum verisimile est, cum jam a. 1668 ipsi huic Collegio condendo & ordinando sociam operam præstitisset. Per annum & quod excurrit sic occupatus, d. 8 Martii 1681 x) Episcopus Wiburgensis designatus est, vivente adhuc sed decrepito sene, prædecessore suo, Ep. Henr. Carstenio, qui ad mortem usque (a. 1683) retinuit stipendium ipsum, ceteris juribus commodisque ad munus pertinentibus Nostrò delatis y). Bång itaque ætate a. 1682 Wiburgum se contulit.

Svenonium d. 16 Sept. 1680 (fortasse in ipso itinere, quo Holmiam petebat) datæ, quibus perstringit Disputationem quandam Synodalem Helvigii, Episcopi Revaliensis, *de officio Christi*, quam novæ &, fortasse periculosæ, de intercessione Christi sententiæ arguit. In fine hæc habent: *Parcius itaque de hac nova opinione putaverim esse docendum, ne quid scandali apud alios exoriatur. Ita scribo ex consuetudine collegiali veteri, Et dabo operam, ne quid per me detrimenti ferat transmarinus tumor.* — Folio verso annotavit Svenonius: *Huic Doct. Bongii opinioni obviam itum est in mea λυτρεδοξία.* Facile itaque intelligitur, quam supervacanea fuerit anxietas Nostræ, cum ne Svenonius quidem ipse, Orthodoxiæ propugnator acerrimus, Disputatione Helvigii offensus fuerit. Ad Epistolam Bångii rescripsit d. 16 Oct. 1680, narrans, se apud Bibliopolam invenisse Disputationem Helvigii.

x) STIERNMANNI *Aboa Literata* habet, perperam, a. 1682.

y) *Personalialia*, quæ vocant, referunt: — — — at hans Kongl. Majestet allernådigtäckts den 8 Martii 1681 förordna honom at förestå BiskoppsEmbetet uti — — — Wiborgz Stift, aldenstund hans — — — Antecessor — — — Biskopen salig Herr Mag. Henricus Carstenius, för sin ålder och hellos svagheth skul intet förmådde effter sin hug och önskan detta svåra Embetet med den dervijð erfordrade vaak- och alsvarsamheet at förrätta, hugnandes åndock hans Kongl. Maj:st honom salige Herr Biskopen Carstenius, i be-

lit. Cum vero tantum non omnia Acta antiqui Capituli Sveciani Wiburgensis jam deleta sint z), neque industriam ipsius in hac Diocesi administranda accurate cognoscere licet.

Bene vero meruisse Eum de disciplina litterisque hac in provincia promovendis indicat vel Typographia suis sumptibus (ad imitationem, ut ait Cel. PORTHAN, diligentiae Gezelianæ), Wiburgi a. 1629 instituta. Hanc officinam, in ALNANDRI *Historia Artis Typographicae in Svecia* prorsus omisam, ab oblivione vindicavit laudatus PORTHAN in *Disf. de libris raris* p. 47 ff. Index, quem exhibet, librorum Wiburgi impresorum suppletur in P. J. ALOPÆI *Specimine Historiæ Litterariæ Fennicæ* p. 58 ff. vid. etiam p. 53. Addendi sunt præterea sequentes:

Daniels hvijla och upståndelse, förestält då Kongl. Maj:tz Troo Man och Biskop öfver Wiborgz Stift och Carelen, — — Herr Petrus Bång, vijdberömd Doctor uti den H. Skriff, i Wi-

*traktande af des berömlige, långlige och trogne giorde tienster i Gudz församling, allernädigst dermed, at han skulle niuta uti sin lifztijd Biskops Lönen, och denne salige Herren des Succesor så länge the andre dervijd fallande och hörande rättigheter. Ex his verisimile videtur, Episcopum Carstenium ipsum dimissionem petivisse; quod se explorare non potuisse ait M. J. ALOPÆUS *Borgå Gymnasi Historia* p. 241, heic conferenda. — Nostrom a. 1689 Annexam habuisse Taipalsaari, indicat rubrum Concionis cujusdam funebris hoc anno ab eo habitæ, ubi Pastor hujus Ecclesiæ appellatur.*

- z) Vid. M. J. ALOPÆUS l. c. pp. 3, 569 f. Idem p. 58 refert, petente Nostro, justissime Regem a. 1690 subsidia quædam administrari reficiendarum ædium Gymnasii & Scholæ, quæ incendio vastatæ erant.

Wiborgz DoomKyrckia blef begrafven den 23 Augusti år 1696. Af *Jacobo Lang*, S. S. Theol. Doct och Superintendente i Narven och Ingermanland. Tryckt i *Wiborg* hoos *Sal. Matthiæ Syngmans* Enckia 4:o. Plagg. 9 cum dimidia, connumeratis Personalibus.

Desiderium orbis eruditi, ex occasu — — — Domini B. Petri Bång, olim S. S. Theol. Doctoris Celeberrimi, inclutæ Diæcesos *Wiburgenfis* Episcopi eminentissimi, quod cepit vehementissimum, Aboæ die 26 Augusti Anno 1696 expressum in Sermone Panegyrico a *Conrado Quensell*, M. Ph. *Wiburgi* impr. apud *Viduam Matth. Syngmanni* 4:o. Plagulæ 3 cum quadrante connumerato Programmate Rectoris Acad. LAUR. BRAUN, ei præmisso. Excitatur hæc Oratio etiam a *J. P. ALOPÆO* l. c. p. 60, qui vero eam non novit nisi ex *STIERNMANNI* Aboæ Literata.

Gymnasi Wiburgenfis Officium Supremum, quo — — in — — — Dn. Petrum Bång, S. S. Theologiæ Doctorem Excellentissimum, *Diæcesos Wiburgenfis* Episcopum Reverendissimum atque Ephorum suum desideratissimum — — — fungebatur sequenti ab exequiis die 24 Augusti, — — — parentante *M. Arvido Alopæo* Lect. Eloq. Anno 1696. 4:o Plagg. 3 cum quadrante.

Sorge-Moln upstigit, då *Kongl. Maj:tz — — — Troo Man* och *Biskop* öfver *Wiborgz Stift* — — — *Doctor Petrus Bång* — — — detta usla förgängeliga lefvernet i ett evigt och oförvanskeligit välstånd lyckeligen förväxlade. Hvar uppå sedan hans *Andelöse Lekamen*, med solenn *Begrafningz-Åct*, behörigen vardt jordsatt i *Wiborgz Dom-Kyrckia*, den 25 Augusti Anno 1696. Den HögtFörnäme salige Herren til vördsam åminnelse, och des i sorgen Effterlättna till välment tröst, optecknat af *Vän*, och myckit obligerade *Tjenare*, S. l. & a 4:o. Plagulæ 3. Cum hanc Syllogen Carminum variorum
in

in memoriam Nostri exaratorum, tum Orationem funebrem Arvidi Alopæi ex eadem Officina Wiburgensi prodiiisse indicat, per quatuor hæc minoris molis scripta continuatus, ordo litterarum, quibus plagulæ insigniuntur. De cetero paginæ numeris carent. Orationem Arv. Alopæi, quam reculam sinit *Trias Decadum memoriam Theologorum nostræ ætatis clarissimorum renovatam exhibens*, — — — curante HEINRICO PIPPING, Lipsiæ, 1707, 8:o, p. 1357 ff. excitat etiam M. J. ALOPÆUS l. c. p. 366.

Disputatio Synodalis de Providentia divina: quam sub moderamine — Dn. Petri Laurbecchii, S. S. Th. D.ris, Wiburg. Diæcesios Episcopi publicæ ventilationi exponit M. Andreas Ignatius, P. & Past. in Helsingfors; Respondentibus — Dn. Barthollo Ithimæo, Past. in Walkela, Dn. Ivaro Argillandro, Past. in Leppävirda, Dn. Simone Koxiero, Sacell. in Ruokolax. Wiburgi imp. ap. Viduam Malth. Syngmanni. Plagulæ 2 cum dimidia, 4:o (Ex M. J. ALOPÆI Hist. Gymn. Borg. p. 390).

Laudatum Typographeum Wiburgense non modo auctoritate sed etiam impensis Nostri conditum fuisse, indicant *Personalia*, ubi vero simul refertur, Clerum Diæcesios easdem postea ex parte Nostro compensavisse. Sed cf. M. J. ALOPÆI Hist. Gymn. Borg. pp. 54 — 57. ARV. ALOPÆUS in Oratione nuper laudata Typographiæ Wiburgensis mentionem faciens: *Prodeunt hic, inquit, per prælum codicilli in usum Diæcesios & speramus plures auctores edendos.*

Nostrum etiam, postquam Episcopus Wiburgensis constitutus erat, Comitiam Regni obiisse constat. Sed gravissimam Regis CAROLI XI offensionem incurrit, quod quamquam sua Diæcesis, jus non haberet electos ad Comitiam publicam Regni de-